

Тетяна Кізіма

д.е.н., професор, професор кафедри фінансів ім. С.І. Юрія,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

Тереза Косюк

студентка гр. ДСПУАзм-12,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ В УПРАВЛІННІ ФІНАНСАМИ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Однією із надзвичайно актуальних та гострих проблем національної економіки тривалий час була і продовжує залишатися корупція, що негативно позначається на функціонуванні органів державної влади та місцевого самоврядування в Україні. Це вкрай негативне явище є джерелом і першоосною неефективного розподілу наявних фінансових ресурсів, штучного та необґрунтованого завищення видатків державного та місцевих бюджетів, а відтак і погіршення якості життя населення як країни загалом, так і відповідних територіальних громад та регіонів зокрема. Корупція, безумовно, створює й несприятливі умови для ведення вітчизняного бізнесу, що також перешкоджає економічному розвитку громад та територій. Тож абсолютно слушним вважаємо доцільність віднесення будь-яких корупційних діянь до різновидів фінансового шахрайства, позаяк «корупція, хабарництво, незаконне привласнення майна, викрадення персональних даних з метою подальшого отримання доходів тощо належать до низки шахрайських дій» [1, с. 115].

Більше того, у нинішніх надзвичайно складних умовах повномасштабної війни в Україні корупційні дії з боку посадових осіб органів державної влади та місцевого самоврядування можуть безпосередньо загрожувати національній безпеці держави, позаяк певна частина коштів державного чи місцевих бюджетів може виводитися і спрямовуватися не на першочергові та вкрай нагальні воєнні потреби (скажімо, фінансування Збройних Сил чи відновлення знищеної ворогом критичної інфраструктури).

В Україні до боротьби із корупцією в управлінні публічними фінансами залучені численні органи та інституції (зокрема, прокуратура, правоохоронні, контролюючі фінансові органи, громадські організації). Проте, незважаючи на доволі системну роботу цих органів та інституцій, протидія корупції уже тривалий час є на порядку денному в українському суспільстві та залишається вкрай актуальною проблемою, що потребує негайного вирішення.

Так, за матеріалами проведеного у 2024 році компанією Info Sapiens соціологічного опитування, замовленого Національним агентством з питань запобігання корупції, в Україні після початку повномасштабної російсько-української війни корупція уже другий рік поспіль є другою найзагрозливішою проблемою (звісно ж, після збройної агресії РФ). Це підтвердили 79,0% представників вітчизняного бізнесу та 79,4% громадян [2]. Тож переконані, що такий стан речей актуалізує необхідність боротьби із цим негативним явищем,

включаючи активізацію та посилення ефективності роботи вітчизняних антикорупційних органів, модернізацію чинної законодавчої бази і забезпечення прозорості діяльності органів державної влади й місцевого самоврядування в Україні. Повномасштабне російське вторгнення на територію України у лютому 2022 року суттєво посилило й до того значні ризики незаконного використання фінансових ресурсів держави та органів місцевого самоврядування, що потребує підвищення прозорості й подальшої модернізації управління фінансами регіонів і громад у сучасних умовах.

Варто зазначити, що однією із наймасовіших корупційних схем у фінансовій сфері є публічні закупівлі товарів і послуг, що здійснюються за завищеними цінами. Зазвичай представники державних органів чи органів місцевого самоврядування при відсутності реальної конкуренції (або ж цілком усвідомлено) домовляються із суб'єктами економічної діяльності про штучне завищення цін на товари і послуги, котрі закуповуються за бюджетні кошти, що, у свою чергу, призводить до значних бюджетних втрат. Означені корупційні ризики сприяють різного роду маніпуляціям із вибором постачальника, знижуючи ефективність тендерного процесу та нівелюючи й без того не надто велику довіру бізнесу до органів державної і місцевої влади. А падіння такої довіри, безперечно, матиме негативні довгострокові наслідки для місцевої економіки, створюючи непривабливість інвестиційного клімату та гальмуючи її розвиток у тривалій перспективі.

Доволі поширеними у вітчизняній практиці є і фінансове шахрайство із земельними ділянками (скажімо, коли навмисно занижується вартість земельної ділянки шляхом злочинної змови між посадовими особами та потенційними покупцями чи орендарями, фальсифікації результатів оцінки землі, зрештою банального підроблення документів тощо, що сприяє подальшому привласненню бюджетних коштів).

Ще однією корупційною схемою, котра спричиняє суттєві бюджетні втрати в Україні, є завищення обсягів виконаних робіт і наданих послуг. Така схема передбачає навмисне подання завідомо неправдивих даних до офіційних звітів стосовно обсягів виконаних робіт і наданих послуг задля отримання значної неправомірної вигоди. Наслідки означених шахрайсько-корупційних дій, з одного боку, призводять до величезного перевитрачання бюджетних коштів; а з іншого – породжують асиметрію на ринку, внаслідок чого добросовісні постачальники і підрядники, котрі сповідають етичні стандарти й притримуються чинних законодавчих норм, опиняються у надневигідному становищі порівняно із корупціонерами.

Таким чином, активна протидія корупції залишається і надалі досить актуальною проблемою в Україні. Тож з метою виявлення та мінімізації потенційних корупційних ризиків передусім слід: застосовувати автоматизовані алгоритми задля ідентифікації наявних та прогнозування імовірних аномалій у фінансовій звітності суб'єктів господарювання; реалізовувати програми антикорупційної грамотності для усіх верств населення; розвивати систему анонімних повідомлень про корупційні злочини і правопорушення з одночасним

забезпеченням надійного правового захисту викривачів корупції; посилювати співпрацю із міжнародними організаціями й експертним середовищем з метою отримання фахових консультацій щодо формування ефективних антикорупційних стратегій в Україні. Безумовно, найефективніших результатів у боротьбі із корупцією у фінансовій сфері можна досягти насамперед завдяки її активній профілактиці і поширенню практики невідворотного покарання за вчинені корупційні злочини.

Список використаних джерел:

1. Кізима Т., Хамига Ю. Фінансове шахрайство: теоретична концептуалізація та економічне підгрунття. *Світ фінансів*. 2019. Вип. 2 (59). С. 109-123. URL: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1230>
2. Корупція в Україні 2024: розуміння, сприйняття, поширеність: Аналітичний звіт за результатами опитування населення та бізнесу. Київ, 2024. URL: https://www.sapiens.com.ua/publications/socpol-research/333/%D0%97%D0%B2%D1%96%D1%82_IS_NACP_2024_UKR.pdf